

La guerra del francès: Maresme tan malament van anar les coses?

Dia 11 de febrer de 1808: els francesos entraven per primer cop a la ciutat de Mataró, la qual havia estat prèviament informada del bon tracte que a tals visitants se'ls havia de donar. «Els francesos són els nostres amics i els hem d'ajudar en tot el possible»; paraules d'aquest estil arribaven a Antoni de Coupigny, governador de Mataró, des de la ciutat comtal. Es respirava, però, entre el poble, un cert aire de desconfiança; de fet, els francesos no havien estat mai gaire ben vistos al llarg de la història pels habitants peninsulars. I, més ara, després d'haver succeït una cosa anomenada Revolució Francesa, que semblava trencar «una mica» amb la forma de pensar de l'època; l'abolició de la monarquia i l'atac a l'església eren uns esdeveniments pels quals no estaven gaire preparats els espanyols de 1808. Tot i així, els francesos foren atesos tal i com de Barcelona s'havia rebut ordre de tractar-los.

Després de la primera entrada realitzada pels generals Duhesme i Lechy, italià aquest últim, el poble començà a preguntar-se sobre les intencions dels francesos; en general, la gent es mostrava força escèptica. Durant l'estada del general Berrière amb 6.000 homes a la ciutat de Mataró durant deu dies, es perfilà molt més l'opinió que dels francesos s'havia anat formant la gent. Durant l'estada d'aquest general s'esdevenen a la capital del Principat fets crucials: l'apropiament, per part dels francesos, de les fortaleses de la Ciutadella i de Montjuïc. Aquests esdeveniments són sentits fortament pel poble, el qual exterioritza definitivament el que ja sentia d'antuvi pels francesos, desconfiança i temor, i ara, fins i tot, odi. Mentre Berrière s'estigué a la ciutat es començaren a fomentar petits intents de rebel·lió i armament, els quals crearen un malestar general.

El dia 2 d'abril de 1808 entra a Mataró el general Chabran amb 5.000 homes, el qual roman a la ciutat fins al dia 12 de maig, dia en què surt de Mataró en direcció a València per ajudar en la sufocació de la rebel·lió que allí s'havia originat. Mercès en aquesta rebel·lió i als fets de Madrid de la nit del 2 al 3 de maig, el poble esclata, es toca a sometent i es fa públic l'armament que ja havia començat d'amagat. Abans però de la marxa de Chabran Mataró utilitzà hàbilment una arma que causà força danys a les tropes del dit general: la desertió, la qual fou altament fomentada pels habitants de la ciutat.

Després d'aquestes primeres entrades, i veient els ciutadans de Mataró que els francesos s'havien convertit d'amics protegits a enemics dels més traïdors, i que aquests mercès a posseir un exèrcit nombrós, armat, i entrenat, podrien entrar al Maresme provinents de Barcelona (l'únic lloc on eren realment forts) i saquejar a gust i gana tota la zona sense cap impediment, es decidí de formar una Junta encarregada d'organitzar i dirigir les forces contra el francès.

Mataró i la zona del Maresme eren un punt important a defensar, eren una barrera, un impediment per al pas dels napoleònics cap a França i, naturalment, cap a Girona, ciutat molt desitjada pels francesos per poder mantenir una bona comunicació amb la seva nació. Així doncs, tot el Maresme es disposà, sota la direcció de la Junta, a preparar una línia de defensa. A tal efecte, s'escollí el punt de Montgat per la seva bona situació. Nombrosos relats ens reciten, gairebé èpicament, l'enorme esforç que realitzaren tots els pobles de la zona per muntar la Línia de Montgat, de com heroicament derrotaren el dia 13 de juny de l'any 1808, una expedició francesa provinent de Barcelona i en direcció a Mataró (expedició que, realment, només s'acostava a Montgat per observar la situació en vistes a un atac definitiu i fulminant que arribaria el dia 16). La derrota del dia de Corpus ens és descrita per gairebé tots els relats com un fet trist per al Maresme però glo-

riós per l'honor dels valents que allí lluitaren. Només un relat, l'extret de l'arxiu de la Biblioteca Universitària de Barcelona, ens descriu els fets, aparentment, força més versemblant: els defensors de Montgat fugiren ràpidament en veure les forces que a ells s'apropaven, quedant tot el Maresme a disposició dels francesos, els quals no s'estaren ni un moment de cometre tot tipus de saqueigs i robatoris, i a punt estigueren d'incendiar la ciutat de Mataró.

Els desastres ocasionats per la presència francesa són del tot innegables, però cal tenir en compte que la nostra zona, des dels fets del dia de Corpus fins a la instal·lació i fortificació dels francesos a Mataró, fou una zona lliure i no molt transitada pels francesos. Els altres interessos dels napoleònics al Principat feien que no se'ls veiés d'una manera fixa al Maresme. Aquests es limitaren a realitzar entrades a Mataró i als pobles dels voltants a efecte d'aconseguir queviures i diners amb destí a la ciutat comtal. En general, tots els saqueigs tenien les mateixes característiques: els francesos, en el seu pas de Barcelona cap a Mataró, eren escopetejats pels sometents des de les muntanyes i pels vaixells anglesos des de mar; si no arribaven a Mataró, saquejaven algun poble de la costa i tornaven ràpidament cap a Barcelona. En el cas que sol·licitessin alguna contribució i no se'ls vulgués pagar, segrestaven gent important i en demanaven rescat.

Tot i aquestes incursions, el Maresme, i sobretot Mataró, experimentà un petit auge econòmic (cal pensar en la situació realment desastrosa en què es trobava bona part del Principat). Així doncs, sembla que per aquí les coses no anaven tan malament com alguns relats, altament retocats, ens volen demostrar, mostrant-nos la situació com a inaguantable i considerant els habitants de la zona com a grans víctimes de la guerra. Segons se'ns descriu Mataró en relats escrits per gent que la veié amb ulls de fora, resulta ser una de les ciutats, juntament amb Vilanova i La Geltrú, més tranquil·les en allò que als francesos concerneix.

L'ajut i la protecció dels anglesos pel que fa a la mar, propicià una gran pujada en el comerç marítim; això, al mateix temps, féu augmentar la producció de les drassanes. A més la tranquil·litat de Mataró fou ràpidament coneguda pels comerciants barcelonins, els quals es dirigiren cap a la ciutat fugint de Barcelona, on els francesos eren permanentment; aquests comerciants donaren al Maresme força impuls, les indústries experimentaren una relativa pujada, es donà l'especulació i fins i tot el contraband amb la ciutat comtal (el comerç amb Barcelona havia estat prohibit per tal de no facilitar a l'enemic el proveïment de queviures). Així doncs, sembla força evident que Mataró, i en general tot el Maresme, vivia una situació força privilegiada en relació al que s'esdevenia a altres indrets del Principat. Fins i tot el pare Ferrer, a *Barcelona cautiva*, ens diu que a Mataró es vivia «con grande sosiego, entregándose a los divertimientos, bullas y saraos y las mugeres, a más de esto, a un lujo muy ajeno a los presentes tiempos». Veiem aquí, un cop més, com la subjectivitat amb què són relatats els fets segons la boca d'on surten, ens pot conduir a una errònia interpretació dels fets esdevinguts.

El document següent, extret de la Biblioteca Universitària de Barcelona, és relatiu al poble de Sant Genís de Vilassar, i és una clara mostra del sentiment de víctima, i fins i tot de màrtir, que sentia una població que es trobava en una zona certament privilegiada, sense tenir en compte la situació en què es trobaven altres indrets, on, realment, es podia qualificar de desastrosa en el sentit més ampli de la paraula.

Vilassar - Notas de los Excessos Graves Comesos per los francesos en la p^{na} Parroquia de St Genis de Vilassar B^t de Bar^{na} en los Anys de 1808. y 1809.

Dia 19. Juliol de 1808. Exi de la Ciutat de Bar^{na} una divisio de francesos penso per anar á reforssar lo Sity de Geroná; y trobant per lo Camy alguna oposicio dels Sometents q^e de Continuo los feyan foch y ne Mataren alguns de ells; Determinaren enviar una Vanguardia de Caballaria perq^e esta saltes los Inconvenientes de dits Sometents, arribaren al terme de Vilassar; y trobant alguns Jornalers en las Viñas del Pla tots tingueren temps de fugir de las ditas tropas; menos (Manuel [illegible]) q^e fou investit de un Cruel Coracero y al fugir entre las Viñas Caygué, y aconseguí per dit Coracero fou traspasat de un Balasso, i en breu Mory ally mateix sens poder rebrebr Sagriment algun.

Dia 19. de Agost del sobredit Any; tenint los francesos q^e deixar lo City de Geroná; passaren per dins lo Poble de Vilassar, y Enrabiats del Molt q^e tingueren de Sufrir de la Multitud de Sometents de est y altres Poples q^e los ocasionaren Bastanta Perdua (Com se veu ab los Caballs se trobaren Morts, rastres de Sanch, y altres Vestigis) donaren al dit Poble de St Genis de Vilassar un tant Gran Saquex q^e no queda Casa alguna Sens Ser Robada; Com y tambe la Iglesia; de ahont Sen portaren; un Calis de Plata Sobredaurat ab patena, la Caixeta y Anforas de Plata dels Sts Olys, Vint y dugas Palmetorias de Plata de la Confraria dels Sts Martyrs, una llantia de Plata de dita Confraria de la forma Major, altra llantia de Plata de forma menor, Junt amb altres tresors de dita Iglesia, q^e Censurat tot Junt era Son Valor de Mil tres Centas lliuras.

Lo General Lechy manava.

Dia 2. fabrer del Any 1809. Se trobaba lo General Lechy en Mataró amb una forta divisio, y Desde ally enviá una Carta al Rn^t Parroco y Ajuntam^t de Vilassar Manantlos se presentassen á ell per Cosas ó Assumptas Pertañents á Son Govern; y estantse dits Parroco y Ajuntam^t tractant lo q^e farian, reberen la Carta á dos quarts de 11. del Mati y a las 11. Ja dit General y tropas eran al Veynat de Cabrils q^e Sacajavan; en dit Veynat Mataren (á Valanty Cauhe) q^e fugia de ells Com feyan tots los havitants de ally, sols perq^e portava una Canana ab alguns Cartutxos. Despues de haver Sacajat lo Veynat

de Cabrils Se encaminaren dits francesos en lo p^{na} Poble de Vilassar; aqui fou quant acometeren els dits accessos en robar; pues q^e despenant Casas no quedá alguna Sens Ser Robada; Confiaban alguns ab la fortaleza de las portas, y art ab q^e estavan Barradas y tencadas, pero res de aixó hy valgué; fins dintre la Iglesia entraren deixant frustradas nostras Diligencias ab q^e fortam^t las haviam tencadas; no obstant q^e per entrar en ells Se hagueren de valer de estellar las portas y així á trossos de tirarlas á terra; dit dia fou quant abandonaren la Capella dels Sts Martyrs Destrossant lo altar despañant los Armaris y Caxas ó Vaguls del altar ahont se Conservan las Reliquias de dits Sants las q^e Com a furiosos Sacrilegos las llansaren y tiraren per terra; fins lo Secrary Violaren y trobant ally un petit pot ab las Sagradas Formas feren de ellas com de las reliquias, y lo tot fou presa de la Sacrilega avaricia, no quedá en la Iglesia Caxa, Armari, ni Arxiu Sens Ser despañat ó destrossat, ni altar, ni Imatje, Sens Ser Sacrilegam^t tractada de manera q^e al veurer aquella Sta Igle Causaba lo Major Dolor. En tal dia fou quant vingueren ab Obusos y dirigint los tirs en las casas de la Poblacio Sols tres ocasionaren algun dany per haver Caigut las Balas dins de tres Casas á Saber una en la Casa del St Marques de Moya anomenada lo Castell, altre en una Casa de Vicens Farrer, y lo altre en Casa de Jaume Calbet y Nirell; fou Molt lo By q^e llansaren, y aixy bastan tambe la roba senportaren; y finalm^t queda est Poble fet un objecte de Miseria.

Despues de haver Caigut Geroná per lo temor de las fragatas tornaren altra Vegada á passar retornantsen de dita Ciutat pero ara per la part Inferior de la Poplacio, pero per ally ahont passaren si conegue be lo rastre com se deixa a la consideracio del Lector.

En tal dia anavan acompanyats del G. Dhuesne.

Aposentats y fortificats q^e foren en Mataró venian dos vegadas la Semmana a buscar Palla y Garrofas, y ab esta ocasio Senportaban By, fasols, ordy y tota especie de llagums deixant las Casas netas de tot Comestible y una extremada Miseria per passar lo Ivern aixó Succehy per Espai de dos Anys, de ahont Se segueix q^e fou Incalculable lo Mal q^e feren.

Vale et lube.